

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **Slovenská republika**, zastúpená Okresným prokurátorom v Považskej Bystrici, proti žalovanému: **JUDr. J. Z., správcovi konkurznej podstaty úpadcu Z.**, zastúpeného JUDr. P. P., advokátom so sídlom v K., za účasti vedľajšieho účastníka: Česká republika - Ministerstvo hospodárstva, zastúpeného JUDr. M. F., advokátkou so sídlom v P., **o určenie neplatnosti prevodu**, vedenej na Okresnom súde v Považskej Bystrici pod sp. zn. 5 C 1078/99, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 20. apríla 2009, č. k. 19 Co 229/2007, takto

t a k t o :

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 20. apríla 2009, č. k. 19 Co 229/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd v Považskej Bystrici rozsudkom z 23. apríla 2007 č. k. 5C 1078/99-862 v spojení s uznesením z 13. júna 2007 č. k. 5C 1078/99-871 určil, že prevod majetku štátu do majetku spoločnosti Z., vykonaný rozhodnutím Ministerstva strojárstva a elektrotechniky Českej republiky zo dňa 19.12.1990 pod číslom 140/90,1030/674/90 v časti, v ktorej boli do majetku novovzniknutej spoločnosti vložené pozemky zapísané na LV č. X k.ú. L., na LV č. X k.ú. Č., na LV č. X k.ú. L. a na LV č. X k.ú. Z. je neplatný. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovený v rozsudku z 30. júna 1999 sp. zn. 3 Cdo 28/96, podľa ktorého vloženie pozemkov zo štátneho podniku v rámci jeho privatizácie do akciovej spoločnosti bolo v súlade čl.10 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky a s § 28 zákona č. 111/1990 Zb. Súčasne však uviedol, že rozhodnutím Ministerstva strojárstva a elektrotechniky Českej republiky č. 147/90 z 19.12.1990 bol zrušený štátny podnik Z., bez vykonania likvidácie a jeho majetok bol tým istým rozhodnutím vložený do

novozaloženej spoločnosti Z., a.s., ktorá vznikla 29.12.1990. Zrušením štátneho podniku bez likvidácie a prevodom vlastníctva majetku štátu do novozaloženej spoločnosti došlo aj k prevodu správy tohto majetku. Takýto prevod správy sa mohol uskutočniť iba so súhlasom ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva republiky (§11 ods. 1 a 4 zák. č. 61/1977 Zb. o lesoch, účinného do 23.6.1991), v danom prípade Ministerstva lesného a vodného SR, ktorý však udelený nebol. Rozhodnutie o prevode majetku podľa názoru súdu prvého stupňa tiež nerešpektovalo suverenitu Slovenskej republiky podľa čl. 4 ods. 1 a 5 ústavného zákona č. 143/1968 Zb., podľa ktorého sa vyžadovala koordinácia s ústrednými orgánmi lesného hospodárstva SR .

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 22. apríla 2009 sp. zn. 19 Co 229/2007 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Zhodne so súdom prvého stupňa dospel k záveru, že sporný prevod majetku je neplatný pre rozpor s ustanovením § 11 ods. 4 zák. č. 61/1977Zb. o lesoch, účinného do 23.6.1991. Zdôraznil, že zrušením Z., š. p. bez likvidácie a vloženie jeho majetku ako celku do Z., a.s. podľa § 15 ods.1 písm. a/ a § 28 ods. 1 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, prešli na nadobúdateľa práva a povinnosti zrušeného štátneho podniku, okrem iného aj právo správy a hospodárenia s majetkom štátu. Úkon zakladateľa o vložení majetku štátneho podniku do akciovej spoločnosti potom nemožno považovať za obsahovo iný ako je prevod správy podľa § 11 ods. 3 zákona č. 61/1977Zb. o lesoch, ktorý vyžadoval súhlas ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva republiky; súhlas vlády českej republiky nestačil, uzavrel odvolací súd. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku žalovaného týkajúcu sa absencie rozhodnutia o pripustení zmeny návrhu podľa § 95 O.s.p. poukázal na to, že žalobca sa domáhal určenia neplatnosti prevodu majetku štátu na obchodnoprávny subjekt z dôvodu jeho rozporu so všeobecne záväznými predpismi. V priebehu konania stále žiadal určiť neplatnosť rozhodnutia, ktoré bolo podkladom na zmenu vlastníckeho práva, v časti týkajúcej sa lesných pozemkov na území Slovenskej republiky. Odvolací súd vyslovil názor, že ak žalobca v konaní uplatňoval iné právne dôvody neplatnosti rozhodnutia o prevode vlastníctva, nešlo o zmenu návrhu, o ktorej by bolo potrebné rozhodnúť podľa § 95 O.s.p. Rozpor rozhodnutia s kogentnými ustanoveniami zákona č. 61/1977 Zb. ho robí absolútne neplatným, k čomu súd prihliada z úradnej moci.

Odvolací súd pripustil vo výroku rozsudku proti svojmu rozhodnutiu dovolanie na otázku 1/ či v prípade transformácie Z., š. p., t.j. zrušenia štátneho podniku a vloženia jeho

majetku do akciovej spoločnosti potrebovalo Ministerstvo strojárstva a energetiky ČR podľa § 11 ods. 4 zákona č. 61/1977Zb. účinného do 23.6.1991 súhlas ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva SR ako podmienky platnosti napadnutého rozhodnutia, 2/ či zmenou naračného tvrdenia navrhovateľa po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR o dovolaní žalovaného došlo k zmene žaloby, o ktorej mal súd povinnosť rozhodnúť.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný, žiadal ho zmeniť a žalobu zamietnuť. V dovolaní namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení. Za nesprávny považoval názor odvolacieho súdu o tom, že vloženie majetku zrušeného štátneho podniku do novozaloženej akciovej spoločnosti v rámci transformácie prešlo na nadobúdateľa aj právo správy a hospodárenia s majetkom štátu, ku ktorému prevodu bol potrebný súhlas ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva republiky. Uviedol, že takéto ponímanie zákonného prechodu práv a povinností pri transformácii štátneho podniku na akciovú spoločnosť vychádza z nepochopenia inštitútu správy národného majetku a v tej súvislosti aj z nepochopenia rozdielu medzi prevodom správy národného majetku a prevodom vlastníctva k národnému majetku, ktoré inštitúty právny poriadok zásadne rozlišoval. Prevod správy národného majetku sa vždy uskutočňoval len medzi štátnymi organizáciami, pričom vlastník majetku sa nemenil. Národný majetok bolo možné prevádzať aj na iné než štátne organizácie a v takomto prípade so zánikom vlastníctva štátu zaniklo aj právo správy majetku. Zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení platnom ku dňu zrušenia štátneho podniku rozlišoval medzi inštitútom správy a inštitútom vlastníctva lesných pozemkov. Dovolateľ vyslovil názor, že z uvedeného nevyplýva potreba súhlasu ústredného orgánu štátnej správa lesného hospodárstva SR ako podmienka platnosti rozhodnutia o vložení majetku štátu do akciovej spoločnosti. Dovolateľ tiež namietal, že konanie, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia trpí vadou, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Žalobca pôvodne svoju žalobu založil na tom, že zrušenie štátneho podniku a vloženie jeho majetku do akciovej spoločnosti bolo v pôsobnosti federálneho ministerstva hospodárstva a nie Ministerstva strojárstva a energetiky ČR a pri tomto úkone došlo k prevodu nehnuteľností tvoriacich základný lesný fond, ktorý mohol byť len v štátnom vlastníctve. Po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR žalobca podaním z 17.10.2002 zmenil skutkový základ žaloby tak, že rozhodnutie o prevode vlastníctva považoval za neplatné z dôvodu, že ho Ministerstvo strojárstva a energetiky ČR nekoordinovalo s orgánmi Slovenskej republiky a bolo urobené bez súhlasu ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva SR. Dovolateľ mal za to, že zo strany žalobcu došlo k zmene žaloby so

všetkými procesne i hmotne právnymi dôvodmi, pričom o prípustnosti tejto zmeny mal súd rozhodnúť podľa § 95 O.s.p. Ak by súd o zmene žaloby rozhodoval, musel v konečnom dôsledku s ohľadom na márne uplynutie prekluzívnej lehoty (č.I V ods. 2 zák. č. 17/1993Zb.) žalobu zamietnuť.

Žalobca navrhol dovolanie zamietnuť ako nedôvodné. Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za vecne správne a vyčerpávajúco odôvodnené.

Vedľajší účastník sa pripojil k dovolaniu žalovaného a stotožnil sa s argumentáciou uvedenou v dovolaní.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), vychádzal z toho, že podaný opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť.

Prípustnosť dovolania žalovaného, ktoré v danom prípade smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vyplýva z ustanovenia § 238 ods. 3 O.s.p. a zo skutočnosti, že odvolací súd samostatným výrokom svojho rozsudku pripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zásadného právneho významu. Občiansky súdny poriadok nevysvetľuje, kedy ide o také rozhodnutie, bezpochyby má ale na mysli rozhodnutie, ktoré rieši dosiaľ nenastolenú alebo len v iných súvislostiach prezentovanú právne inak riešenú otázku spôsobom, ktorý je významný nielen v konkrétnej prejednávanej veci, ale aj zo širších hľadísk. Ak odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je dovolateľ oprávnený napadnúť jeho rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétnej vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. V dovolacom konaní potom predmetom posudzovania a vyriešenia môžu byť len právne otázky (na riešenie

skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami (§ 243a ods. 2 druhá veta O.s.p.)

V prejednávanej veci sa dovolací súd mal zaoberať len právnou otázkou zásadného významu, za ktorú odvolací súd označil, 1/ či v prípade transformácie Z., š. p., t.j. zrušenia štátneho podniku a vloženia jeho majetku do akciovej spoločnosti potrebovalo Ministerstvo strojárstva a energetiky ČR podľa § 11 ods.4 zákona č. 61/1977Zb. účinného do 23.6.1991 súhlas ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva SR ako podmienky platnosti napadnutého rozhodnutia, 2/ či zmenou naračného tvrdenia navrhovateľa po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR o dovolaní žalovaného došlo k zmene žaloby, o ktorej mal súd povinnosť rozhodnúť.

Podľa čl. IV. ods. 1 zákona č. 17/1993 Z.z. ak pri prevode alebo prechode majetku vo vlastníctve štátu na iné osoby, ktorý sa uskutočnil podľa osobitných predpisov, boli porušené ustanovenia všeobecne záväzných predpisov, je štát oprávnený podať návrh na určenie neplatnosti prevodu alebo prechodu vlastníctva. Zákonným predpokladom podania návrhu je prevod alebo prechod majetku vo vlastníctve štátu na iné osoby, ktorý sa uskutočnil podľa osobitných predpisov, ak boli porušené ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov. Podľa odvolacieho súdu prevod majetku štátu na obchodnú spoločnosť bol nezákonný, pretože bol uskutočnený bez súhlasu ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva Slovenskej republiky podľa § 11 ods.4 zákona č. 61/1977Zb. o lesoch účinného do 23.6.1991.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí v tejto veci (rozsudok z 30. júna 1999 sp. zn. 3Cdo 28/96 uviedol, že po politickej a hospodárskej zmene v roku 1989 sa pojem vlastníctva zmenil nielen formálne ale aj obsahovo. Nastolila sa jednota vlastníctva a z toho vyplývajúca rovnaká možnosť nadobúdať vlastníctvo a vzájomná rovnosť vlastníkov.

Do skupiny predpisov, ktoré začali realizovať a naplňovať myšlienky novelizovanej ústavy z r. 1990, nesporne patrí aj zákon č. 103/1990Zb., ktorým sa novelizoval Hospodársky zákonník (ďalej len HZ). Týmto zákonom sa okrem iného doplnil zákon o ustanovenia § 74b a § 69 odst. 3, zmyslom ktorých bolo štátnym podnikom v období prechodu na trhový

mechanizmus vytvoriť čo najväčšiu samostatnosť, na štátne podniky sa prestali vzťahovať ustanovenia upravujúce príslušnosť k hospodáreniu s národným majetkom, oprávnenia a povinnosti organizácie vykonávajúce právo hospodárenia, trvalé a dočasné užívanie oprávnenia riadiacich orgánov obmedziť organizáciu vo výkone jej práva hospodárenia (pozri aj Havlan. Vlastníctví státu v letech 1948 – 1989, Právnik 5/1998) a prevody vlastníctva národného majetku neobmedzovať vykonávacou vyhláškou o hospodárení s národným majetkom.

Pojem národný majetok upravoval hospodársky zákonník v ustanovení § 64. V čase rozhodnom pre posúdenie veci sa za národný majetok považovali veci a majetkové práva včítane práv k výsledkom výskumnej, vývojovej, projektovej a inej obdobnej činnosti, ktoré boli v socialistickom celospoločenskom vlastníctve. Jediným vlastníkom tohto majetku bol štát a štátnym organizáciám, ktoré s týmto majetkom hospodárili patrilo iba právo správy, resp. v čase uskutočnenia sporného prevodu právo hospodárenia. Správa národného majetku a právo hospodárenia s týmto majetkom boli právne inštitúty rovnakého obsahu, predstavovali právnu formu výkonu štátneho vlastníctva, teda právnu formu výkonu základných oprávnení a povinností, ktoré tvorili obsah vlastníckeho práva štátu. Štátne organizácie vykonávali správu národného majetku vždy vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť. Obsahom tohto práva bolo právo a zároveň povinnosť mať zverený národný majetok u seba, užívať ho, nakladať s ním v súlade s úlohami, ktorými bola štátna organizácia poverená a domáhať sa ochrany tohto majetku. Subjektom správy, resp. práva hospodárenia mohli byť iba štátne organizácie. Iným než štátnym organizáciám, resp. občanom mohol byť národný majetok prevedený len do vlastníctva (§ 69 HZ), čo súviselo s formami vlastníctva, ktoré právny poriadok rozoznával (vlastníctvo štátne, družstevné, spoločenských organizácií, súkromné) alebo mohol byť tento majetok daný do trvalého užívania iným ako štátnym organizáciám (§ 70 HZ). V týchto prípadoch sa už neprevádzala správa majetku, resp. právo hospodárenia. Tento názor bol všeobecne konštantný v odbornej spisbe (napr. Slavoj Vaněk, Československé hospodárske právo, Panorama 1979, Stanislav Plíva, Hospodárení s národním majetkem, Panorama 1987).

Právny poriadok rozlišoval prevody správy národného majetku zásadne len medzi štátnymi organizáciami, pri ktorých zostalo vlastníctvo štátu zachované a prevody vlastníctva národného majetku, ktoré sa uskutočňovali medzi štátnymi organizáciami a inými než štátnymi organizáciami, resp. občanmi. Pri prevodoch vlastníctva dochádzalo k zániku vlastníckeho práva štátu a súčasne k zániku práva správy, resp. hospodárenia s národným

majetkom. Inými slovami pri prevode vlastníctva štátu už nedochádzalo k prevodu práva správy, resp. hospodárenia s národným majetkom, pretože toto právo zaniklo okamihom zmeny vlastníctva.

Zákon č. 61/1977Zb. o lesoch v ustanovení § 11 ods. 4 v znení účinnom v čase sporného prevodu spájal prevod správy lesného národného majetku so súhlasom ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva republiky. Podľa tohto ustanovenia sa realizoval výkon čl. 4 ods. 5. ústavného zákona č. 143/1968 Zb. o československej federácii, účinného do 31.12.1990, v zmysle ktorého orgány Českej republiky a Slovenskej republiky riadia orgány a organizácie, ktoré pracujú v odvetviach spravovaných v pôsobnosti týchto republík; pokiaľ činnosť týchto orgánov a organizácií zasahuje do druhej republiky, robia tak koordinovane s jej orgánmi. V čase rozhodnom pre posúdenie sporného prevodu však zákon takýto súhlas nespájal s prevodom vlastníctva, takýto právny stav nastal až dňom 22. augusta 1993. Pre posúdenie daného nároku to však nemá právnu relevanciu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru, že na prevod majetku štátu do majetku spoločnosti Z., a.s. vykonaný rozhodnutím Ministerstva strojárstva a elektrotechniky Českej republiky zo dňa 19.12.1990 pod číslom 140/90,1030/674/90, nebol potrebný súhlas ústredného orgánu štátnej správy lesného hospodárstva SR. V čase uskutočnenia prevodu právny poriadok uvedený súhlas neurčoval ako podmienku platnosti prevodu vlastníctva štátu na iný subjekt.

Prvú z nastolených otázok teda odvolací súd nevyriešil správne.

Následne sa dovolací súd zaoberal druhou otázkou, teda či zmenou naračného tvrdenia navrhovateľa po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR o dovolaní žalovaného došlo k zmene žaloby, o ktorej mal súd povinnosť rozhodnúť.

Medzi obligatórne náležitosti návrhu na začatie občianskeho súdneho konania patrí v zmysle § 79 ods. 1 OSP aj pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov, ktorých sa žalobca dovoláva a musí z neho byť zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha. Dispozičné oprávnenie žalobcu, ktoré mu umožňuje disponovať s predmetom konania, mu dáva aj možnosť návrh dopĺňať alebo meniť, čo sa týka tak žalobného petitu, ako aj skutkového základu návrhu. Jeho dispozíciu s návrhom treba posúdiť podľa obsahu

procesného úkonu. Podľa ustálenej judikatúry zmenou žaloby nie je doplnenie návrhu o skutočnosti odôvodňujúce uplatnený nárok aj z hľadiska iného zákonného ustanovenia, ani zmena právnej kvalifikácie pri nezmenenom petite a skutkovom základe. Za zmenu návrhu treba považovať, ak navrhovateľ z nezmeneného skutkového základu požaduje viac alebo iné plnenie, prípadne rovnaké plnenie, ale na základe iného skutkového základu. Toto rozlíšenie má svoj význam, pretože zmena návrhu je možná len so súhlasom súdu a súd o nej rozhoduje uznesením, ale najmä z hľadiska plynutia premlčacích a prekluzívnych lehôt, keďže hmotno-právne účinky zmeneného návrhu nastávajú dňom jeho doručenia súdu.

V danom prípade sa žalobca návrhom zo 17.12.1990 domáhal určenia neplatnosti prevodu majetku štátu na Z., a.s.. Skutkovo dôvod neplatnosti vyvodzoval z rozhodnutia Ministerstva strojárstva a elektrotechniky Českej republiky zo dňa 19.12.1990 pod číslom 140/90,1030/674/90, ktoré bolo vydané v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi (pre rozpor s čl.10 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky, resp. pre rozpor s § 11 ods.4 zákona č. 61/1977Zb. o lesoch účinného do 23.6.1991) . Žalobca teda tvrdil, že sporný prevod je absolútne neplatný.

Judikatúra je konštantná v posúdení absolútnej neplatnosti prevodu resp. prechodu vlastníctva (R 39/1998). Absolútna neplatnosť (negotium nullum) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (ex lege). Súd je povinný sa ňou zaoberať z úradnej moci. Táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením (rehabilitáciou) a nemôže konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Pripustiť iný výklad by podľa názoru dovolacieho súdu, bolo v rozpore s princípom právnej istoty.

V danom prípade druhú dovoláciu otázku odvolací súd vyriešil správne, nebol dôvod, aby postupoval podľa § 95 O.s.p.

Keďže odvolací súd nevyriešil správne otázku platnosti prevodu majetku štátu , jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení, a preto bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a aj dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. februára 2011

JUDr. Jana B a j á n k o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta